Острог – мій рідний край, моя земля

Жанна ШЕВЧУК-БІЛОУС

2016 року за проектом «100 найвизначніших земляків» (до святкування сторіччя створення музею в Острозькому замку) подружжя педагогів – Олександра та Філолог Шевчуків – увійшло в першу десятку.

«Державній премії» були надруковані матеріали про життя моїх батьків – Шевчука Філолога Мусійовича («Він житиме в пам'яті острожан»), Шевчук Олександри Дмитрівни («Нелегко була доля простої української жінки-педагога»), молодшого брата – Олега Філологовича («На Україну повернусь»). Цю статтю я присвячую своєму старшому брату – Шевчуку Радомиру Філологовичу – полковнику, інженеру ракетних військ.

У часи Радянського Союзу доля розпорядилася так, що жив і служив у Росії. Але як його життя не склалося, він усією душею любив Україну, своє рідне місто Острог, свою рідну мову, свою родину. Щороку у відпустку приїжджав до міста, де минуло дитинство й юність, завжди повертався до рідного дому, на батьківський поріг. Цю любов йому прищепили наші батьки. Вони після Другої світової війни перейшли працювати до древнього міста Острога.

Шевчук Радомир Філологович народився літньої пори 31 липня 1938 року в селищі Антонівка, тоді – районний центр Хмельницької області. Батько працював директором Антонівської середньої школи мова – учитель мов 1 – 4 класів. Люди жили мирним життям, працювали, мріяли. Щаслива молода сім'я Шевчуків раділа народженню первістка, адже вони мріяли про сина. За порадами дідусів і бабусь назвали Радомиром – бажали, щоб він завжди жив у радості й мирі. Хлопчик ріс усім на радість розсудливим, кмітливим.

Безтурботне щасливе життя трирічного Радомира шкваря закінчилося. 22 червня 1941 року розпочалася війна нацистської Німеччини проти Радянського Союзу. У сім'ї маленького хлопчика на все життя залишилися страшний картинні хижацької війни. На все життя запам'ятав, як стривожені люди бігали, плакали, кричали: «Війна! Війна!». Запам'ятав, як проводили батька на фронт, як він малий із плачем вчепився за шию батька, як силоміць забрав його дідусь Дмитро. У Шепетівці, де був перший збір військових, батько зустрів знайомого з Антонів, через нього передав мені лист, у якому, турбуючись за сім'ю, він просить відкликатися з радянського замку школи. Цей лист написаний у липні 1941 року, мама його зберегла. Родину рятовано й передала до музею.

Евакуація батька мала виконала. Разом із ним поїхав і дідусь Дмитро. Мені було лише 22 роки і мама була вагітна мною. Це була довга важка дорога евакуації на підводі. Радомир згадував, як було по дорозі багато підвід, військових машин. Як тільки вони встигли перейти через ріку Дніпро, німецькі літаки стали бомбити шлях. Люди кидали підводи і лягали на землю. Радомир згадував, як дідусь Дмитро разом із ним стрибнув у вибину й прикрив його собою. Мій брат і мама розповідали нам, який це був жах. Люди в панці кричали, хні ставали на диби, багато було поранених військових, які закидали шлях. Коли німецькі літаки відбили, військові запропонували сісти в машини, підводи забрали для поранених солдат. На машині були переважно і діти, які евакуювали з міста Ленінграда й Білорусі. Так вони опинилися в місті Саратові (Росія).

Нелегке було життя в евакуації. Поки жив дідусь Дмитро, мамі з малим Радомиром була підтримка й порада. Найстрашніше і найтяжчими спогадами для Радомира була смерть і похорони дідуся холодної і сніжної зими. Того дня дуже худелило, його малого замотали в дідусів кожух, прив'язали на сани бідні трупи. За саними жителі вели вихованців, згорьовану маму. Радомир дуже хилювався за ні.

Після смерті дідуся стало ще важче. Після закінчення уроків учителі йшли на Волгу носити мішки з зерном, які відвантажували на фронт. Мама приходила пізно. Діти (на той час я вже народилася) часто хворіли, майже цілими днями залишалися самі. Мама принесила нам по шматочку хліба. Зазвичай я вже спала. Не раз, дивлячись, як син зі задоволенням їсть хліб, мама пропонувала з'їсти і мій шматочок. Він відповідав: «Ні, цей хліб Жаночкін». Згадував Радомир, як кожного ранку, ідучи до школи, зупинялися біля радіоприймача, з якого дівчинка-ковзяна з фронту, слухали пісню «Вставай, страна огромная! Вставай на смертный бой!». Потім лунали оголошення, хто кого шукає з рідних. Одного щасливого дня Радомир із мамою почули, що їх розшукує тато, що він поранений і перебуває в госпіталі міста Алма-Ати (Казахстан). Радомир пригадував, як батько повернувся з фронту й прийшов великою яблуко. Він на все життя запам'ятав його доброзичливий запах.

1944 року сім'я повернулася в Україну. Батька направлять у місто Берцадь (Вінницька область) директором педучилища. 1945 року Радомир іде до першого класу в базову школу при педучилищі. У сім'ї про брата залишилися спогади про 9 травня 1945 року – День Перемоги над нацистською Німеччиною. Він пригадував, як із педучилища, зі школи вибігали студенти, діти, як на площі зібралися люди зі всього міста, вони плакали, обнімалися, цілувалися, навіть і зовсім не знайомі.

Навчався Радомир на відмінно, з класу в клас переходив із похвальними листами. 1950 року сім'я переїжджає до Острога. Радомир вже дванадцять і він був не за віком дорослим, серйозним; мабуть, воєнні роки відбилися на подальшому його житті. У школу ходив із батьківським фронтовим офіцерським планшетом, який носив через плече. Додому повертався пізно – домашні завдання готував у бібліотеці. Його улюбленою працівницею бібліотеки була завідуюча Галина Павлівна Заболотна. Радомир багато читав, брав активну участь в обговоренні прочитаних книжок, у конференціях, грав головні ролі у постановках. Класним керівником у старших класах була Ніннель Мойсіївна Магальник (Аршинова). У неї залишилися приємні спогади про Радомирове навчання в школі. Брат мав гарний голос. Пам'ятаю, як із товаришами часто співав пісні «Запрягайте, хлопці, коні», «Неси Галя воду», «Ой, чий то кінь стоїть». У нього було багато товаришів – увесь клас, діти з дитбудинку. Найкращим другом був Володя, з яким одного разу вирішили підземним ходом під музеєм добратися до села Межиріч. Та не знайшли, лякнулися, від був засипаний. З товаришами ходили на річку Горинь. Він сам дуже гарно плавав і навчив молодшого брата Олега. Любив рибалювати, особливо Радомиру подобалося ходити з батьком на світанку.

Закінчив Радомир школу з однією четвіркою з російської мови. Щоб вступити до інституту в ті роки, потрібно було мати кілька років робочого стажу. Радомир іде працювати лаборантом у кабінет фізики педучилища (викладачем фізики тоді був Пилип Костянтинович Запорожець), а 1956-го стає студентом Львівського політехнічного інституту, в військову кафедрою. Одного разу, їдучи електричною дорогою, познайомився з тендітною дівчиною, яка їхала теж в Острог, додому. Вона й стала його супутницею на все життя. Галина навчалася в Рівненському педагогічному інституті на фізико-математичному факультеті. При подальшому знайомстві Радомир дізнався, що вона закінчила Острозьке педучилище з відмінною, що її класним керівником була наша мама – Олександра Дмитрівна Шевчук.

Батько Галини Іванченко загинув на війні. Мама – Олександра Степанівна – проста, скромна, трудолюбива жінка, працювала в штаті молодшого медичного персоналу поселення. Вітчим – Микола Ковальов. Жили вони на Новому місті. Молоді люди стали зустрічатися. 1959 року вони побралися, цей рік у молоди сім'ї поповнилася красунею-донечкою – Олесею. Галя закінчила інститут заочно, водночас працюючи в Острозькій вечірній школі, де викладала математику.

Після закінчення інституту Радомира направляють до Москви проходжувати навчання у військовій академії. Після завершення навчання одержав звання лейтенанта, інженера ракетних військ. 1962 року Радомира, як інженера ракетних військ, разом з іншими кращими спеціалістами Міністерство оборони СРСР відправляє на Кубу, де він перебував під час карибської кризи. Цей рік сім'я перехопила, не знаючи про нього нічого.

Після повернення з Куби продовжив службу в ракетних військах в українському місті Умані. 1967 року сім'ї дозволяє переїхати одною красунею – донечкою Наталочкою. 1968 р. Радомира, як кращого спеціаліста, переводять у Росію, у Сибір, де на той час розташовувалися найбільше стратегічних ракетних установок. Сім'я осідає в Омську. Радомир працює в Байконурі. Постійні відрядження – Красноярськ, Новосибірськ. Документацію відвозив до Москви, у Міністерство оборони. Старша донечка Олеся закінчила в Острозькій середньому класу пішла в Острозьку школу № 2, де першою вчителькою її була бабуся Олександра Дмитрівна. Бабуся дуже любила свою внучку, вона прищепила їй любов до знань, до рідного Острога, виховувала у неї чесність, порядність, скромність. Згодом Олеся закінчила Омський університет – факультет кібернетики – з червоним дипломом. Одружилася, працювала науковим співробітником в установці, яка спеціалізувалася на розробленні та виготовленні приладів для космічних апаратів, в Ростові-на-Дону. Має дві донечки – Радомирові внучки: уродженці – Сашенку й Богданочку.

Галя – дружина Радомира – працювала в школі для непочинних, викладала математику. Менша донечка Наталочка часто хворіла. Сім'я, можучи можливість відпочинати в санаторіях, кожного року у відпустку приїжджала до Острога. Тут для них був найкращий відпочинок. У зв'язку з хворобою, Наталка закінчила школу в Острозі – Острозьку СШ № 2. Учитель математики, завуч школи Леонід Олександрович Мацюк дивувався її знанням з математики. Коли на контрольній з цього предмету діти вміли виконати одну роботу, вона виконувала дві. Сама Галина іспити екстерном, усі на «відмінно». Закінчила економічний факультет Московського заочного інституту.

Радомир усе своє трудове життя нес службу в Росії. Але в нього була сильна ностальгія за Україною, за рідним Острогом. 1991 року, коли відбувався розпад Радянського Союзу, Радомир подає рапорт на переведення його до України. Йому відмовляють. У зв'язку підтвердженням разом зі сім'єю переїжджає до Санкт-Петербурга (колишній Ленінград). Радомир продовжує нести військову службу – працював інженером на секретному заводі з виготовлення ракетних боєголовок. Його підвищили – отримав звання полковника. Радомир мав багато нагород – орден Червоної Зірки, медалі. Галя працювала в школі для дітей із неблагополучних сімей – викладала математику. Вона класний керівник. За сумлінну працю педагога їй присвоїли звання «Заслужений вчитель Російської Федерації». Кожного року на свята вони одержували подарункові від міської влади, як кращі громадяни міста Санкт-Петербурга.

Радомир залишив велику бібліотеку – усі кімнати в книжкових стелажах, до речі, виготовлених на Острозькій меблевій фабриці. Любов до книжок прищепив йому дідусь Мусій, який теж був усе своє чимала бібліотека. Колись він працював в Антонівці завідувачем поштою і бібліотекою. Частину книг дідусь передав Радомиру. Багато книжок – про історію, культуру російської імперії, де завідуючо на той час була Є. А. Франковська. Радомир цікавився філателією. У нього була велика колекція марок. На з'їздах філателістів в Санкт-Петербурзі брав найвищі призові місця. В Острозі його в гості запрошував друг, краєзнавець, колекціонер Р. С. Шпіленко, у нього теж була велика колекція. Їм було цікаво спілкуватися, обмінюватися новинами.

Радомир був людиною надзвичайної доброти, чесності, порядності, скромності. У нього було багато друзів, які його поважали. Приїжджаючи до Острога, він любив спілкуватися зі старими знайомими. На Новому місті, де жила його теща, Радомир любив розмовляти з Федором Шинкером, батьком кінського очільника Острога Олександра Шинкера. Коли вчергове прибув у відпустку, Федора не було вже в живих. Радомир, сумуючи, сказав: «Як шкода, що пішла від нас така хороша людина. На жаль, не всі вміли це оцінити».

Радомир усією душею любив свою сім'ю, дружину Галину Іванівну, з якою вони прожили у шлюбі 52 роки, дітей, а особливо внучів – Сашенку й Богданочку. Важко він переніс смерть нашої батьків, мого чоловіка.

Закінчення на 5-й стор. >>>

Подружжя Радомир і Галина Шевчук

Шевчук Радомир перший справа